

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
امارت اسلامی افغانستان
وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه
 و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات
 به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۹/ رجب المرجب/ ۱۴۴۶ هـ، ق مطابق ۲۱/ جدی / ۱۴۰۳ هـ، ش

در پهلوی نمازهای فرض توجه به سنتها و نوافل نیز مهم است

الحمد لله الذي سهل الطريق الى محبته بنوافل الطاعات، والصلاة والسلام على سيدنا محمد المؤيد بالمعجزات، وعلى آله وصحبه
 أولي الفضل والكرامات، أما بعد :
 قال الله سبحانه وتعالى: {مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ
 وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ} {الفتح: (۲۹)}
حضر محترم وشنوندگان گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

الله تعالی این دنیا وزمانه را که شب، روز، هفته و ماه ها است، برای ما خلق کرده است بخاطر اینکه ما وشما در این دنیا اعمال
 نیک را انجام بدهیم و از برای زندگی ابدی آخرت ذخیره ای آماده کنیم، رب وخالق خود را راضی نمائیم قبل از آن روزیکه گردش
 آفتاب ومهتاب متوقف شود؛ سپس آنقدر وقت نمیداشته باشیم که به زمین سجده کنیم زیراکه وقت گذشته است، وقتیکه روز
 آخرت فرا رسد سپس در آن وقت از الله تعالی سوال میکنیم که ای الله! ما را به دنیا باز گردان بجز از عبادت ورضامندی تو
 دیگرهیچ عملی را انجام نمی دهیم، اما این خواستها وعذر ها پذیرفته نمیشود. از همین جهت رسول الله صلی الله علیه وسلم
 برای ما وشما می فرماید: «اغْتَنِمِ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ
 شُغْلِكَ، وَحَيَاتِكَ قَبْلَ مَوْتِكَ» السنن الكبرى للنسائي (۱۰ / ۴۰۰)

ترجمه:-- پنج چیز را قبل از پنج چیزغنیمت بشمارید، جوانی را قبل از پیری، صحت را قبل از مریضی، غنارا قبل از فقر، فراغت را
 قبل از مشغولیت وزندگی را قبل از مرگ (غنیمت بشمارید).

بناءً ما وشمارا که الله تعالی بخاطر کدام مقصدی پیدا کرده است آن مقصد را، مقصد بدانیم و به انجام اعمال نیک کمر ببندیم.
 در شرایط فعلی ضعف وناتوانی در مردم زیاد شده است و عبادت را پشت سر گذاشته اند، وبعضی مردم پس از ادای فرایض به
 سنت ها ونوافل هیچ اهتمام نمی کنند، در حالیکه کرامت وحصول قرب الله تعالی تنها به اهتمام فرایض بدون در نظر داشت نماز
 های سنت ونوافل

ناشدنی است، اگر سیرت صحابه کرام رضی الله عنهم را مطالعه کنیم وبعد از آن زندگی وعمل تابعین وسائر اولیاء الله را مطالعه
 کنیم می بینیم که آنها در پهلوی نماز های فرض به نماز های سنت ونوافل زیاد اهتمام میکردند.
 زیراکه در باره نمازهای سنت ونوافل ترغیب زیاد آمده است.

تعریف نماز های سنت و نوافل:

امام ابن نجیم رحمه الله میگوید: أن السنة ما واظب عليه النبي (ص)، لكن إن كانت لا مع الترك، فهي دليل السنة المؤكدة، وإن كانت مع الترك أحياناً فهي دليل غير المؤكدة. البحر الرائق (۱/ ۱۸)، حاشیة رد المحتار (۱/ ۱۱۳) ترجمه:-- سنت آن است که نبی علیه السلام بر آن مواظبت کرده باشد بدون ترک، این دلیل است برای اینکه سنت مؤکد است و اگر گاهی ترک کرده باشد پس این دلیل از برای غیر مؤکد بودن آن است (یعنی سنت غیر مؤکد است). بعضی علماء میگویند که سنت مؤکد آن سنتی است که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر آن مواظبت کرده است و گاهی آنرا ترک کرده باشد.

جواب المستفتی للامام غزي رح صاحب تنوير الابصار، صفحه (۸۳)، قواعد الفقه - للبرکتی (صفحة: ۱۲۷) سنت مؤکد نزدیک به درجه واجب است.

نماز های نفلی آن نماز های اند که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر آن مواظبت نکرده است و نبی علیه السلام در باره آنها ترغیب داده است. جواب المستفتی للامام غزي رح، صفحه (۸۳)، قواعد الفقه - للبرکتی (صفحة: ۱۲۷) نماز های نفلی را نماز مستحب، مندوب و تطوع هم گفته میشود. علاوه از نماز های سنت روز جمعه در شبانه روز، نماز های سنت مؤکد (۱۲) رکعت اند که بعضی آنها قبل از فرض اداء میشود و بعضی آنها بعد از فرض .

امام ابن دقیق العید رحمه الله میگوید: که در این یک نکته نهفته است و آن این است که نماز های سنت از اینجهت پیش از فرض اداء میشود که انسان در کارهای دنیوی مشغول می باشد، از همین جهت در عبادت حضور قلبی و خشوع در قلب او نمیباشد و قتیکه قبل از فرض نماز سنت را اداء کند به اثر این به عبادت انس میگیرد و در قلب او خشوع پیدا میشود و قتیکه در نماز فرض داخل میشود خیلی به حالت خوب در نماز فرض داخل میشود و حالت قلبی او از بین رفته و یا ضعیف میشود. یعنی به حضور قلبی و خشوع در نماز فرض داخل شود (وتعلق او به کارهای دنیوی ضعیف میشود) و سنت های که بعد از فرض اداء میشود این نکته نهفته است که در احادیث آمده است که نماز های سنت جبران نقصان نماز فرض را میکند؛ و قتیکه نماز فرض خوانده شود پس مناسب است که بعد از آن سنت اداء کرده شود، تا اینکه آن نقصانی که در فرایض واقع شده است جبران گردد... إحکام الأحکام شرح عمدة الأحکام (۱/ ۱۹۹)

حکم ترک کردن نماز های سنت و نوافل:

کسانیکه نماز های سنت و نوافل را ترک میکنند به طور دائمی؛ در حقیقت اینها از اتباع و پیروی رسول الله صلی الله علیه وسلم روی گردانیده و خود را از خیر زیاد محروم کرده اند. در اداء کردن نماز های سنت پیروی و اتباع از رسول الله صلی الله علیه وسلم نهفته است و اتباع رسول الله صلی الله علیه وسلم سبب محبت و مغفرت الله تعالی است. الله تعالی میفرماید: {قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ} آل عمران: (۳۱) ترجمه:-- بگو اگر شما الله را دوست دارید پس از من پیروی کنید تا الله شما را دوست بدارد و گناهان شما را ببامرزد و الله آمرزنده و مهربان است.

وجه استدلال: کسیکه اتباع سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم را نمی کند با وجود آن دعوی متابعت الله و رسول را میکند، پس این شخص در دعوی خود دروغگو است. حافظ این کثیر رحمه الله میگوید: این آیت حجت بالای کسی است که دعوی محبت الله تعالی را میکند اما به طریقه محمد صلی الله علیه وسلم روان نیست این شخص در حقیقت در دعوی خود دروغگو است تا

وقتیکه از شریعت محمدی صلی الله علیه وسلم متابعت کند. و شریعت نبی علیه السلام عبارت از تمام اقوال، افعال و حالات او است. تفسیر ابن کثیر / دار الفکر (۱/ ۴۴۰)

نماز های سنت و نوافل چیزی است که رسول الله صلی الله علیه وسلم آنرا انجام داده است و الله تعالی به انجام دادن آنچه که رسول الله صلی الله علیه وسلم به ما آورده است امر کرده است. الله تعالی میفرماید: {وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا} [الحشر (۷)]

ترجمه:- و آنچه که پیامبر به شما بدهد آنرا بگیری و از آنچه که شما را از آن منع میکند اجتناب ورزید.

همچنان اهتمام به نماز های سنت و نوافل اهتمام به دین و شریعت الله تعالی است، و اقتداء به رسول الله صلی الله علیه وسلم طوریکه الله تعالی فرموده است: (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) [الأحزاب: (۲۱)] ترجمه:- البته برای شما در سیره رسول الله صلی الله علیه وسلم سرمشق و الگوی نیکو است برای آن کس که به الله و روز قیامت امید میدارد و الله را بسیار یاد کند.

علامه تفتازانی رحمه الله مینویسد: (وَتَرَكُ السُّنَّةِ الْمُؤَكَّدَةِ قَرِيبٌ مِنَ الْحَرَامِ يَسْتَحِقُّ حِرْمَانَ الشَّفَاعَةِ). شرح التلویح علی التوضیح (۲/ ۲۵۳) ترجمه:- ترک سنت مؤکد به حرام نزدیک است، و مستحق محرومیت شفاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم است. پس این چنین شخص از شفاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم محروم می باشد.

فقهای کرام نوشته اند: که سنت مؤکد به واجب نزدیک است و به ترک سنت و عید آمده است و کسیکه سنت های پنج وقت نماز را ترک میکند اگر به این عقیده باشد که این سنت حقیقی نیست، پس او کافر شد زیرا که سنت را به سبک نظری ترک کرده است و اگر آنرا سنت حقیقی میدانند پس در این صورت این شخص گنهگار است. زیرا که به ترک سنت و عید آمده است. و در کتاب محیط آمده است: ترک سنت های مؤکد جواز ندارد. اگر چه نماز را انفرادی بخواند و این سخن احوط است. البحر الرائق (۲/ ۵۲)

مجتهدین احناف و شوافع میگویند: سنت را در سفر اداء کردن مستحب است، زیرا که سنت ها از یک طرف مکمل فرایض اند و از طرف دیگر اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم بر آن مواظبت کرده در همه حالات. الموسوعة الفقهية الكويتية (۲۵/ ۲۸۳) علامه ابن عابدین رحمه الله نویسته است: (قَوْلُهُ وَسُنَّ مُؤَكَّدًا) أَي اسْتِنَانًا مُؤَكَّدًا، بِمَعْنَى أَنَّهُ طَلَبٌ مُؤَكَّدًا زِيَادَةً عَلَى بَقِيَّةِ النَّوَافِلِ، وَلِهَذَا كَانَتْ السُّنَّةُ الْمُؤَكَّدَةُ قَرِيبَةً مِنَ الْوَاجِبِ فِي لُحُوقِ الْإِثْمِ كَمَا فِي الْبَحْرِ، وَيَسْتَوْجِبُ تَارِكُهَا التَّضَلُّلَ وَاللُّوْمَ كَمَا فِي التَّحْرِيرِ: أَي عَلَى سَبِيلِ الْإِصْرَارِ بِلَا عُدْرِ كَمَا فِي شَرْحِهِ). حاشیه ابن عابدین (۱/ ۵۵۲).

ترجمه:- مراد از سنت مؤکد یعنی سنت های مؤکد و محکم، که مطالبه آن مؤکد و محکم است نسبت به سایر نوافل از اینجهت سنت مؤکد به واجب نزدیک است از جهت الحاق گناه و ترک کننده او مستحق گمراهی و ملامتی میگردد، طوریکه در التحریر آمده است یعنی ترک آن به طور دوامدار و بدون عذر.

بعضی علماء و مجتهدین میگویند: کسیکه سنت مؤکد را به طور دوامدار ترک میکند فاسق و مردود شهادت است. الموسوعة الفقهية الكويتية (۲۵/ ۲۷۷)

امام نووی رحمه الله نویسته است: (من واطب علي ترك الراتبه أو تسبيحات الركوع والسجود ردت شهادته لتهاونه بالدين). المجموع (۴/ ۳۰)

ترجمه:- کسیکه به ترک سنت های رواتب همیشگی میکند و یا به ترک تسبیحات رکوع و سجده همیشگی میکند شهادت او رد میشود. از جهت سستی او در دین.

همچنان بی پروائی و بی اهمیتی در مقابل سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم است، اگر کسی در برابر مستحب بی پروا شود

بلاخره او به اثر دسایس شیطان درمقابل سنت بی پروا میشود وبلاخره از فرض بی پروا میشود ودر اخیر تنها نماز فرض را اداء میکند آنهاهم بی وقت وبدون رعایت کردن ارکان نماز.

فضائل واهتمام کردن به نمازهای سنت ونوافل:

بسیار جای تأسف است که بعضی مردم سنت های قبل از نماز فرض را اداء نمی کنندو یا سنت های بعد از فرض را نمی خوانند با وجود آنکه در باره نماز های سنت زیاد احادیث آمده است ودر باره سنت ترغیب زیاد آمده است وفضایل بیشتری را نبی علیه السلام در احادیث بیان کرده است ونبی علیه السلام آن حسناتی را بیان کرده است که درنماز های سنت نهفته است وبه اهمیت ومقام این سنت ها این کافی است که رسول الله صلی الله علیه وسلم به آن مواظبت کرده است؛ حتی در سفر هم ترک نکرده است. الموسوعة الفقهية الكويتية (۲۵/ ۲۸۳)

نماز های سنت و نفل فضائل ومنافع زیادی دارند که بعضی آنها قرار ذیل اند:

۱- بنده بعد از ادای فرض به اثر نوافل به الله تعالی قرب ونزدیکیت حاصل میکند، زیرا که به انجام دادن نوافل بنده به درجه محبوبیت می رسد، درحدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ: كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَتْهُ، وَلَنْ أَسْتَعَاذَنِي لِأُعِيدَنَّهُ». صحيح البخاري (۸/ ۱۰۵)

ترجمه:- از ابو هریره رضي الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: یقیناً الله تعالی فرموده است: کسیکه دشمنی کند با ولی من به تحقیق من با او اعلان جنگ کرده ام. بنده به من نزدیک نمیشود به یک چیزی که آن به من خیلی محبوب است از آنچه که من بالای او فرض کرده ام وهمیشه بنده به من نزدیک میشود به اثر نوافل تا اینکه من او را محبوب خود میگردانم وقتیکه او را محبوب خود گشتاندم، پس من میشوم گوشهای او، که شنوائی میکند به اثر آن (یعنی من حاجت گوشهای او را پوره میکنم) و(می شوم من)

چشم او، آن چشمی که به اثر آن دیدن میکند، (یعنی من حاجت چشمان او را پوره میکنم) و(می شوم من) دست او(دستی که به اثر آن میگیرد) (یعنی حاجت دستان او را پوره میکنم) و(می شوم من) پای او، که به اثر آن رفتار میکند (یعنی حاجت پاهای او را برآورده میکنم) و(می شوم من) اگر از من سوال کند حتماً او را میدهم، اگر به من پناه ببرد از دشمن حتماً من او را پناه میدهم.

در این حدیث قدسی چند فایده ذکر شده است « اول اینکه الله تعالی انتقام اولیای خود را خود میگیرد، دیگر اینکه تقرب به الله تعالی به اداء فرائض ونوافل بدست می آید. دیگر اینکه الله تعالی تمام حاجات ولی را خودش برآورده میکند. واز او حمایت ونصرت خاص میکند. وهمچنان درگوش، چشم، دست وپاهای او توفیق طاعت می اندازد.

مراد از اینکه من اندام های او می شوم این است که تمام اندامهای او به رضای الله تعالی به کار برده میشود ویا مراد از این کمک ومدد کردن ودر هر کار او برکت انداختن است.

۲- پوره کردن نقصان فرایض، وقتیکه در روز قیامت محاسبه نماز شروع میشود اگر درنماز نقصانی آمده باشد آن نقصان ها به اثر نماز های سنت ونوافل پوره میشود.

درحدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ، فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ، فَإِنْ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْءٌ، قَالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: انظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَيُكَمَّلَ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنَ الْفَرِيضَةِ» سنن الترمذي (۲/ ۲۷۰)

ترجمه:- از ابو هریره رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: در روز قیامت در باره اعمال بنده قبل از همه به او محاسبه نماز شروع میشود، اگر محاسبه نماز او درست بود پس کامیاب شد و نجات حاصل کرد، و اگر نماز او خراب ثابت شد پس نامراد و تاوانی شد و اگر در نماز فرضی او نواقصی وجود داشته باشد پس الله تعالی میفرماید: ببینید آیا بنده من نمازهای نفلی دارد پس پوره کرده میشود به اثر نوافل آن نواقصی که در فرائض بود.

۳- نمازهای سنت و نوافل انسان را از فتنه اهل، مال و همسایه حفاظت میکند. در حدیث شریف آمده است: *عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ أَنَا سَمِعْتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَجَارِهِ، تُكْفَرُهَا الصَّلَاةُ وَالصِّيَامُ وَالصَّدَقَةُ»*. صحیح البخاری (۳/ ۲۵) ترجمه:- از حذیفه بن یمان رضي الله عنه روایت است او میگوید که من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده ام که فرمودند: فتنه شخص در اهل، در مال، و در همسایه او از بین می برد نماز، روزه، صدقه او.

توضیح: مراد از این فتنه چنانچه که قاضی عیاض رحمه الله میگوید: مبتلاء شدن به محبت اهل و اولاد و مال و در محبت افراط کردن است. طوریکه الله تعالی فرموده است: *(انما أموالکم و أولادکم فتنه)* و مراد از فتنه همسایه تمنا کردن مال است، مانند مال همسایه، اگر او مال دار باشد. آرزو کردن این که کاش حالت من مانند: حالت همسایه باشد. در حدیث شریف آمده است که نماز، روزه، صدقه، این فتنه های انسان رامحو کرده و از بین می برد. العمدة (۷/ ۳۱۳)

۴- اهتمام کردن به سنت، طمع و توقع شیطان را از بین می برد. امام قاضی خان میگوید: سنت های قبل از فرض از اینجهت مشروع شده است که طمع شیطان از بین برود، زیرا که شیطان میگوید: هرگاه کسی که به آنچه که بالای او فرض نشده است از من اطاعت نکند؛ پس چگونه اطاعت کند از من به آنچه که بالای او فرض شده است.

۵- به نمازهای سنت و نوافل درجات مسلمان بالا رفته و گناهان او می ریزد. در حدیث شریف آمده است: *عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ، فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلَّا رَفَعَكَ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا حَطِيئَةً»*. صحیح مسلم (۱/ ۳۵۳)

ترجمه:- از ثوبان رضي الله عنه روایت است که غلام رسول الله صلی الله علیه وسلم است، او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم برایم فرمود: لازم است بالای تو زیاد سجده کردن خاص از برای الله تعالی، یقیناً تو سجده نمی کنی به الله تعالی سجده ای مگر اینکه بالا می برد الله تعالی درجه تورا به واسطه این سجده و دور میکند الله تعالی به واسطه این سجده خطاهای تورا.

۶- سنت نماز صبح در بین همه سنت ها قوی ترین سنت است، سنت نماز صبح نسبت به دنیا و مافیها بهتر است. در حدیث شریف آمده است: *عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «رَكَعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا»* صحیح مسلم (۱/ ۵۰۱) ترجمه:- از حضرت عائشه رضي الله عنها روایت است، که نبی علیه السلام فرمودند: دو رکعت صبح بهتر است از دنیا و مافیها. در یک حدیث دیگر آمده است: *عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : "لَا تَدْعُوهُمَا وَإِنْ طَرَدَتْكُمُ الْخَيْلُ"*. سنن أبي داود ت الأرئووط (۲/ ۴۴۲)

ترجمه:- از ابو هریره رضي الله عنه روایت است، او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (دو رکعت سنت صبح) را ترک نکنید اگر که شمارا اسپ ها برانند.

توضیح: در راندن اسپ ها معانی ای نهفته است، اول: یعنی سنت صبح را ترک نکنید اگر که وقت حرکت لشکر اسپ ها فرار سیده باشد و خوف این باشد که لشکر از تو میروود؛ بلکه در این وقت کم وضیق سنت صبح را اداء نمائید که در این تأکید زیاد است.

دوم: سنت صبح را ترک نکنید اگر در عقب شما اسپ های دشمن باشد و ضرورت این هم وجود دارد که اسپ های دشمن باید رانده شوند تا که مارا نکشند، بازهم سنت صبح را اداء کنید اگر چه اسپ ها یاشتران در عقب شما باشد. عون المعبود (۴/ ۹۶)

۷- کسیکه در شبانه روز دوازده رکعت نماز سنت را اداء کند، الله تعالی از برای او در جنت خانه ای آماده میکند. در حدیث شریف آمده است:

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُصَلِّيَ لِلَّهِ كُلَّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا، غَيْرَ فَرِيضَةٍ، إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، أَوْ إِلَّا بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ» قَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ: «فَمَا بَرِحْتُ أُصَلِّيَهُنَّ بَعْدُ». صحيح مسلم (۱/ ۵۰۳)

ترجمه:- از ام حبیبه رضی الله عنها زوجه رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت است، او میگوید که من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده ام که فرمودند: نیست یک بنده مسلمان که خاص از برای رضای الله تعالی در هر شبانه روز دوازده رکعت نفلی نماز (سنت) اداء میکند علاوه از فرایض مگر اینکه الله تعالی از برای او آماده میکند یک خانه در جنت؛ یا اینطور فرمودند: مگر اینکه جور کرده میشود از برای او خانه ای در جنت، سپس ام حبیبه رضی الله عنها میفرماید: من بعد از آن همیشه دوازده رکعت نماز را اداء میکردم.

در حدیث شریف دیگر آمده است: کسیکه در یک شبانه روز دوازده رکعت نماز سنت را اداء کند، به جنت داخل میشود. عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَابَرَ عَلَى اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ دَخَلَ الْجَنَّةَ، أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ» سنن النسائي (۳/ ۲۶۰)

از عائشه رضی الله عنها روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسیکه همیشه کند به دوازده رکعت سنت در شبانه روز به جنت داخل میشود. چهار رکعت قبل از نماز پیشین، دو رکعت بعد از نماز پیشین، دو رکعت بعد از نماز شام، و دو رکعت بعد از نماز خفتن، و دو رکعت قبل از نماز صبح.

در حدیث شریف دیگر آمده است: عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعِ بَعْدَهَا حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ». سنن الترمذي (۲/ ۲۹۳)

ترجمه:- از ام حبیبه رضی الله عنها که زوجه رسول الله صلی الله علیه وسلم است روایت میکند که من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده ام که فرمودند: کسیکه همیشه کند به چهار رکعت سنت قبل از نماز پیشین و به چهار رکعت بعد از نماز پیشین الله تعالی آتش جهنم را به او حرام میکند.

توضیح: این آن سنت مؤکدی است که در شبانه روز قبل از نماز فرض و بعد از نماز فرض اداء میشود که این را سنت رواتب هم گفته میشود، در روایت دوم ام حبیبه آمده است: [وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا] فقهاء حنفي و محدثين میگویند که در این دو رکعت سنت است و دو رکعت دیگر نفلی است. برای بیان جواز و یا محمول به توسع است؛ زیرا وقتیکه چهار رکعت را اداء کرد به دو رکعت هم عمل آمد. عمدة القاري شرح صحيح البخاري (۷/ ۲۳۳)

در نورالایضاح آمده است: سن سنة مؤكدة ركعتان قبل الفجر وركعتان بعد الظهر وبعد المغرب وبعد العشاء وأربع قبل الظهر وقبل الجمعة. نور الإيضاح (ص: ۶۲)

سنت مؤکد است دو رکعت قبل از نماز صبح و دو رکعت بعد از نماز پیشین و دو رکعت بعد از نماز شام و خفتن و چهار رکعت قبل از نماز پیشین و نماز جمعه.

۸- نبی علیه السلام بعد از نماز شام دو رکعت نماز سنت میخواند. در حدیث شریف آمده است: عن عبد الله بن مسعود - أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقرأ في الركعتين بعد صلاة المغرب { قل يا أيها الكافرون وقل هو الله أحد } سنن ابن ماجه (۱/ ۳۶۹) ترجمه:- از عبدالله بن مسعود رضی الله عنهما روایت است او میگوید که نبی علیه السلام در آن دو رکعتی که بعد از نماز شام اداء

میکرد، سوره الکافرون و سوره اخلاص را میخواند.

۹- نبی علیه السلام بعد از ادای نماز فرض خفتن دو رکعت سنت میخواند. در حدیث شریف آمده است: *عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بَعْدَ الْعِشَاءِ رَكَعَتَيْنِ»*. مختصر قیام اللیل و قیام رمضان و کتاب الوتر (ص: ۹۰) ترجمه:- از حضرت عائشه رضی الله عنها روایت است او میگوید که عادت رسول الله صلی الله علیه وسلم بود که بعد از فرض نماز خفتن دو رکعت نماز میخواندند.

۱۰- رسول الله صلی الله علیه وسلم قبل از نماز جمعه و بعد از آن چهار رکعت نماز میخواندند. در حدیث شریف آمده است: *عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَرْكَعُ قَبْلَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعًا، لَا يُفْصِلُ فِي شَيْءٍ مِنْهُنَّ»*. سنن ابن ماجه (۱/ ۳۵۸) ترجمه:- از عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است او میگوید که عادت رسول الله صلی الله علیه وسلم بود که چهار رکعت نماز میخواند قبل از نماز جمعه و جدائی نمی آوردند به هیچ چیزی در این چهار رکعت.

۱۱- نماز تراویح هم سنت مؤکد است و اگر رسول الله صلی الله علیه وسلم خوف این را نمی داشت که به امت فرض میگردد؛ پس به آن همیشگی میکردند.

اهتمام کردن به نماز های نفلی:

طوریکه قبلاً یاد آور شدیم نماز های نفلی آن نمازهایی را گفته میشود که نبی علیه الصلاة والسلام آنها را کرده و گاهی ترک کرده است و یا به ادای آن مردم را ترغیب داده است.

نماز های نفلی به اعتبار وقت به دو قسم است: یکی آن نماز های نفلی که در اوقات عام اداء میشود و دیگر آن نماز های نفلی که در اوقات معین اداء میشود. مانند: نماز دیگر، شام، خفتن و غیره...

۱- نبی علیه الصلاة والسلام در باره چهار رکعت نماز قبل از نماز دیگر ترغیب داده است. در حدیث شریف آمده است: *عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « رَحِمَ اللَّهُ أُمَّراً صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا »*. سنن ابی داود (۱/ ۴۹۰) ترجمه:- از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: الله تعالی رحم کند به آن شخصیکه چهار رکعت نماز میخواند قبل از نماز دیگر .

۲- بعد از نماز شام شش رکعت نماز نفل فضیلت زیاد دارد. در حدیث شریف آمده است: *عَنْ عَمَارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ : رَأَيْتُ حَبِيبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ ، وَقَالَ : مَنْ صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَيْدِ الْبَحْرِ* . المعجم الصغير للطبراني (۲/ ۱۲۷)

ترجمه:- از عمار بن یاسر رضی الله عنهما روایت است او میگوید: من حبیب خود رسول الله صلی الله علیه وسلم را دیدم که نماز میخواند بعد از نماز شام شش رکعت و فرمودند: کسیکه بعد از نماز شام شش رکعت نماز بخواند بخشیده میشود برایش گناهان او اگر چه به اندازه کف دریا باشد.

۳- کسیکه بعد از نماز خفتن چهار رکعت نماز نفل بخواند این طوری است که این چهار رکعت را در شب قدر خوانده باشد. *عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ صَلَّى قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ كَأَنَّمَا تَهَجَّدَ بِهِنَّ مِنْ لَيْلَتِهِ، وَمَنْ صَلَّى بَعْدَ الْعِشَاءِ كُنَّ كَمِثْلِهِنَّ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ»* المعجم الأوسط (۶/ ۲۵۴)

ترجمه:- از براء بن عازب رضی الله عنه روایت است که نبی علیه السلام فرموده است: کسیکه قبل از نماز پیشین چهار رکعت نماز بخواند این طوری است که چهار رکعت نماز را در شب تهجد کرده باشد و کسیکه چهار رکعت نماز را بعد از نماز خفتن میخواند مانند چهار رکعت نماز شب قدر است.

۴- نماز چاشت. (صلاة الضحی) نماز چاشت از رسول الله صلی الله علیه وسلم قولاً و عملاً ثابت است در حدیث شریف آمده است:

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يُصَلِّي الضُّحَى أَرْبَعًا وَيَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ». صحيح مسلم (٢/ ١٥٧)
ترجمه:- از حضرت عائشه رضي الله عنها روايت است او ميگويد كه رسول الله صلى الله عليه وسلم نماز چاشت را چهار ركعت اداء ميکرد گاهي زياد ميکرد.

ودر جمله نماز هاي مستحب دو ركعت نماز تحية المسجد است، بعد از وضو هم دو ركعت نماز مستحب است و دو ركعت نماز حاجت است و نماز هاي تهجد كه مرتبه آن از سائر نماز هاي استحبابي زياد است.

**اقول قولي هذا، استغفرالله لي ولكم وسائر المسلمين
والسلام عليكم ورحمة الله**